

EN MODER

OCH

ORDET

TVENNE DIKTER

URVAL AF EN STÖRRE SAMLING

AF

MYOSOTIS PALUSTRIS

[Dikter, 1.]

EN MODER

OCH

ORDET

TVENNE DIKTER

URVAL AF EN STÖRRE SAMLING

AF

MYOSOTIS PALUSTRIS

[Ingeborg Malmström]

PÅ FÖRFATTARINNANS FÖRLAG.

EN MODER.

1.

Hon endast fyllda nitton år då var,
när hon en liten son på armen bar
och, smekande den lille gäng på gånger,
hon sjöng lik fågeln, glädtigt sina sånger;
De unga makars bo var fridens hem,
ty inga sorger hade drabbat dem.

Och hennes make, barnets ömme far,
han upptogs af sitt ämbet' alla dar
och när han kom till hemmet, honom mötte
hans unga maka, som om honom skötte;
med kärlek i sin blick till måltid bjöd
och lifligt samtal under denna ljöd,

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1899.

En läkare var mannen och sitt kall
med allvar skötte han; han dagen all
var hos de sjuke; mången gång om natten
han måste lämna hemmet, lilla skatten,
sin hustru och sitt barn och vandra ut
i köld och mörker; bli till nattens slut.

En gång han hos en stackars sjukling var;
från hvilken han till hemmet smitta bar;
hans son blef sjuk i sjukdom värst af alla
man ibland barna-sjukdomar kan kalla;
blind, döf och stum och lam han däri blef
och döden glädjen bort från hemmet dref.

Ej döden aktar uppå mödrars kval,
han sina offer tar förutan val;
det sjuka barnet dog, till grafven fördes
och då till kyrkogården spannet kördes
med liket i och tåget sakta skred
till grafven, hon förtviflad händren vred.

Då gossen sänktes ner i grafven, slet
sig makan från sin man och bittert grät;
hon ville sonen uti grafven följa,
och heta tårar hennes kinder skölja
förutan afbrott. Hem hon fördes så
och smittad af sitt barn hon sjuknar då.

2.

Nu feberfantasier* henne störde
båd' natt och dag de slutligt henne förde
långt bort från hemmet, långt bort från vår jord
där ingen varelse med kropp blef spord.
Sitt barn hon sökte uti detta landet,
där slitet är för alltid sista bandet,
som fäster oss vid detta lifvet här
och för oss okänd, alltid fruktadt är;
och oförtröttad går hon fram den vägen
hon ser för sig, hon stannar ej; nej trägen
hon skyndar sig på fantasiens färd
i andars dunkla, underbara värld.
Hvad ser hon då? Hon möter en och annan
med blicken stel och framåtlutad pannan;

* Feberfantasier = clair-voyance.

de äro alle de som kommit nyss,
hit hämtade af dödens kalla kyss.
Här vandra män och kvinnor, stora skaror,
som sluppit alla jordens många faror
och kommit hit att uti skola gå,
tills de till himmelen tillträde få.
I denna trakt ses ständig skymning råda,
men längre fram tycks luftens rodnad båda
att ännu längre finnes sol för dem,
som närmare ha hunnit himmelskt hem.
Hon vandrar med dem, följande dem alla
så länge tills en stämman tyckes kalla
och plats anvisa där åt en och hvar
som nyss sin kropp i jorden lämnat har.
Där såg hon ibland dem bekanta döde,
som blott för några dagar se'n, det öde
att skiljas härifrån ha funnit. Där
de fått sig plats än inom jordens sfär.
Och bredvid henne går en vacker kvinna,
som uti lifvet har förstått att vinna
de många männens hjärta; oberördt
dock hennes eget varit; aldrig stördt
af kärlek, oro, tvifvel; henne kände
hon väl i lifvet och till henne vände
hon sig i samtal: »Känner du mig ej?»

hon frågade. »Ja, väl jag känner dej!
Hur är du här?» »Än du då?» »Döden förde
mig hit; jag mördades, ty mig ej rörde
de männers klagan, som mig önskade
till hustru hvar och en; ej älskade
jag någon, därför en af dem gaf döden, —
med samvetskval han möter sina öden.
Han gaf mig gift; det visste ingen af;
jag fördes genast svept uti min graf,
förutan obduktion och honom klandrar
ej någon; ingen vet af brottet. Vandrar
du här en frigjord ande eller död?
Din kind är blek, din mun ej mera röd?»
»Jag är ej död, min kropp på jorden dväljes
tills jag till andars sfär af Herren väljes.
Ack, om jag finge dö!» »Det säger du
och vet ej hvad här hända kan ännu.
De själar som från jordelifvet farit,
de må då goda eller onda varit,
de bli i jordens sfär; förändrade
till tillstånd, sluppit all förgängelse
och deras önskningar ej hafva hinder;
men kärleken och vänskapen dem binder
vid hvarje själ som uppå jorden är,
vid hvar och en som dem än håller kär;

I sen dem än i syn och än i drömmar;
om nå'n i jordiskt lif finns, för dem ömmar,
han får dem se, som du, i andars land.»
Hon tager ömt den stackars moderns hand. —
»Säg, hvilken makt från jordiskt lif dig förde
till andars land? Har kärlek, dig ej rörde,
med hat dig dödat, jagat hit?» »Min son,
mitt döda barn, jag söker.» »Härifrån
du får gå långt, ty alla barna-andar
till himlen föras, att ej någon blandar
och grumlar oskulden i deras själ.
Gå dit! Min plats är här ännu. Farväl!»

Den unga modern
uppå sin färd,
då framåt vandrar
i andars värld.

Hon söker barnet
med längtans håg —
det evigt räcka
må hennes tåg.

Hon går dit dagen
hon lysa ser,
att gossen finna
hon ifrigt ber.

Men emot henne
en hvit gestalt,
bevingad, kommer:
»Mig Gud befallt
att dig ledsaga
i detta land
och dig bevara.
Gif mig din hand!»

Så talar ängeln
hon följa skall
det fridens budskap
se'n vägen all.

På vägen ser hon
o fasa, ve!
så mången ryslig
ful varelse.

Där kråla många väsen i en grop,
de människo-like äro allihop.
En del mot höjden sina armar sträcka,
en annan del sitt anlete betäcka
och en del krypa, ständigt skådande
framför sig, blicken fänig, stirande
och då, åt modern, ängeln höres säga:
»De där ä' tjufvar, skurkar och de väga
jämt vågskäl'n upp emot den girige
som synes där. Se på den vidrige!
Ett väsen visar sig, med guldmynt fylldt
upp intill hufvudet, hvart enda bränner
och smärta stor den usle själen känner.
»Se, denna kropp är girighetens skylt!
Han tvingas att igenom huden draga
af mynten oupphörligt. Sådan aga
gifts honom såsom straff, förutan mått,
att vara girig är också ett brott.
Du undrar om ock andar kunna känna
som du, om mynten därför honom bränna.
Jag dig förklara vill hur allt blir här,
då jordisk varelse oss kommer när.
Vi visa allting då i andelifvet
uti gestalter, som de fatta. Giftet
oss blef den makt, att hvad de ej förstå

framställa lätt begripligt för dem då
i bilder, lika dem de se på jorden —
åt den, ej genom död än fri är vorden.

Se, de sitt anlete betäcka, fasa
för brotten de begått. Där bland dem rasa
uti förtviflan alla slösare,
de som förstört sin framtids stödjare
och armarne i bön de ständigt höja.
De, som där krypa, rånarne, ej nöja
sig blott med ånger, krökte utaf skam,
med sänkta hufvuden de kråla fram.»

Ängelen, modern
de framåt gå
och nya själar
de skåda få.

Af endast kvinnor ser hon nu en flock
i styfva kjortlar, stora, mycket vida
de stå i grupper vid hvarandras sida
och samla sig uti en större sköck;
men då de vända sig! Hvad under då!
lik pappersdockor bli de tunna, små.

Och ängeln, modern
dem går förbi,
men de dem söka
att hålla i.

En skara män och ynglingar nu ropa:
»Se där de själar, som oss allihopa
ha störtat i fördärf — vi stena dem,
tills vi ha krossat af dem hvarje lem.»
Men kvinno-andarne, då sten de kasta,
på sida vända sig och undan hasta.
»Se, dessa uselhetens kvinnor många
till himlen deras vägar äro långa.»

Så talar ängeln.
De lämna dem
och söka vidare
barnets hem.

De till en öde trakt nu komma. Där spatsera
en massa varelser och högt orera;
de bära hufvudet så högt, att bak
det faller uppå ryggen. Anden rak
af högmod högt sitt hufvud, men ej kan
det mera framåt böja, huru han
än vill det. »Detta straffet är för dessa
som uti högfärd höja på sin hjässa.»

Så talar ängeln.
De framgå dock,
fast modern ryser
och skrämnes ock.

Ty i ett kokhett haf de själar strida
i häftigt famntag och den stunden bida
tills de i grunden ha förgjort hvarann
och endast styrkan råder på hvar man.
»De äro de i vrede lefvat alla,
som för ett ilsket sinne offer falla;
det straffet är att kokas lefvande
och dock ej dö.» »Det rysligt är att se!»
På heta stranden bundne hästar söka
att komma lösa; deras kval att öka,
stå andar piskande och med en pik
dem stickande. En af dem, mera lik
en djäfvul än en människa, ses rycka
på tömmar, hvilkas betsel blodigt stycka
den stackars hästens tunga och dess mund.

Den skrämnda modern
med ängslan stor,
»Hjälp, hjälp!» nu ropar
»Ej hyad du tror

nu sker dærborta,
du skall få se,
hvad du ej anat
för dig sig te.»

Det säger ängeln
och modern så
med häpnad blickar
till stranden då.

Till människor förvandlade de blifva
de stackars hästarna och blod de gifva
ur munnen, som är sargad; deras rygg
i stora sår, som drypa blod. En stygg
förfärlig ande uti sjön dem jagar
och där med ännu större grymhet agar.
De gråta, jämra sig; ej hjälpas de —
Hur än vi dem i plågor vältra se.

Den stackars modern
hon snyftar högt.
Ej *detta*, barnet
hon hade sökt.

»Var lugn,» — så talar
nu ängelen.
»Försynens väg
du ej fattar än.
Djurplågar ä'
de alla där.
I djurens skepnad
de straffas här.

De böra lida
med samma mått,
de själfve plågat
så tanklöst, rätt.»

Och modern, ängeln
de vandra bort
och träffa andra
igen om kort.

Hon ser af bleka andar nu en skara
med blicken stolt, allvarlig mun. De bara
till himlen se med vördnad, uti bön,
där väntande uppå en rättvis lön.
De äro de i ädel vrede lefvat
emot allt ondt att kämpa, alltid sträfvat.

Och modern, ängeln
gå framåt än
och nya andar
de se igen.

De komma till de afundsjukas skara,
som se hvarann med sneda blickar bara;
den ena, hvad den andra har, vill ha
och vill med våld det af den andra ta',
men får ej, ty den handen som vill taga
förmår det ej. Det är det brottets aga.

Med rysning modern
betänker sig;
skall hon än framåt
på denna stig,

ty hon ser hemska, grymma andar rasa,
och blödande de strida — ve! och fasa!
förutan ben och armar, hjärta, de
nu intet annat, endast hämndlust te.
Och där, i blod, sig vältra härskare, —
i samma blod i sina krig de gjutit, —
med ångestskrän; mot hvad de ha förbrutit
de plikta här — blott hämnens andar se.

Den hulda modern
på ängeln ser,
att söka barnet
hon honom ber.

»Det är långt bort än
till himlens rand,
men frukta icke
jag har din hand.»

De möta nu gestalter utan form,
förutan hjärna, men med en enorm,
oförmelig buk och gap, hvars stora tänder
som betar sticka fram; och inga händer
och inga ben de ha; ett nystan likt
de rulla fram. Bland dem ett bord står, rikt
af bästa viner fylldt och läckra rätter;
det bästa som för gommen finns, men etter
det är för dem, då ingen af dem kan
begäret stilla, ty hvarenda man
de sakna händer att till munnen föra,
hvad den begär och midt i denna röra
af godt för smaken, ingenting de få.

Nu ängeln, modern, bort från dem gå,
ty båda endast
med fasa se
de fula väsen
i vämjelse.

Och fram de skrida
förutan rast,
med större ifver
och större hast.

Nu till en trakt, i skönhet underbar,
de komma; se, där synes par om par
en skara män och kvinnor; alla ligga
och under klagorrop de bedja, tigga.
De äro lättjans offer, komma hit
att ock förbättras, tills med större nit
begåfvad själ; och öfver dem i knippen
de bästa frukter hänga, men på vippen
att få dem fatt, de plötsligt undan gå
och frukterna de aldrig kunna nå.
»Det är ett straff för dem som här i lifvet
ej någonting arbetat, fast dem gifvet
blef arbetsgäfva, ty dem lättjan dref
till tiggeri, af arbet' intet blef.»

Och modern vandrar
af ängeln ledd,
skall snart hon komma
till himlens redd.

De komma till en trakt, där höjder, slätter
omväxla, där det finnes inga nätter;
i denna vackra nejd är ständig dag
och blomster uti tjusande behag.
Där sitta uti grupper, kvinnor, män;
de skilda klasserna man genast känner
af dem, som uti öfverilning fått
den sorg att ha begått ett ångradt brott.
Den ena klassen har på så sätt brutit,
att den en annan har med döden knutit
och dennes skugga här nu visar sig
dem följande, hvar än går deras stig,
och de, på jorden, som för själfmord falla,
är andra klassen och de hafva alla
en skugga, som dem följer, lem för lem,
dem liknande och alltid ses af dem
och skall dem följa allt intill den tiden,
då deras jordelifstid är förliden,
den tid de skulle uppå jorden bo
tills Gud dem gifvit dödens frid och ro.
»Ej någon är berättigad att taga
sitt eget lif och slippa jordisk aga,
och likväl Gud, blott Gud, som lifvet gett,
kan taga det på många, många sätt —
och *sättet*, det Hans sak är till det sista —
då Gud det *vill*, då, lifvets strängar brista.

Ängeln och modern
de vandra än;
hon ville skynda
till himmelen.

På vägen, utaf själar, stor en skara
uti en evig ringdans fladdra bara —
de äro ynglingar, ja nästan barn,
de svänga lika hjulen i en kvarn;
men ej af glädje deras ögon lysa
och intet löje ses om munnen mysa.

Den stackars modern
hon skrämmd dem ser,
att få förklaring
hon ängeln ber.

»Se, efter denna smärtans vilda dans,
de falla slutligen förutan sans
och fradga går ur deras mun, de stöna,
och be om hjälp, men hjälp de ej få röna,
ej förrän de dem fostrat ha fått ro
och funnit hem i himlens lugna bo.
Var lugn, ej ynglingssjälar finnas där
det blott för fostrarne en tafsa är
att deras hjärtan djupt till ånger röra
och deras själar upp till himlen föra.
Se alla de, som föra barnen fram

i vishet, lärdom, sitta där med skam,
för mycket bokvett gifvit de de arma,
men aldrig varit föredöme; varma
af ångest äro de, då där de se
på denna hemska företeelse,
och måste se; ej Gud sig kan förbarma
och öppna himlens dörr för dessa arma
som ynglingarne vilsefört — Ack, nej —
den stränge guden ger dem nåden ej;
men ynglingarne tagits mot i glans
af himlens klarhet och fått palmekrans

och modern, ängeln
de skynda fram;
de springa lika
uppskrämnda lamm

Hvi än ej finner
hon barnet då?
Hvi kan hon icke
än himlen nå?

Nu, i en rad de se, uppå en äng,
en flock af själar uti blomstersäng —

de, hvila, deras armar uppåt sträckta
och händerna i bön till himlen räckta;
i hvita kläder höljas deras kropp
och blicken, öm, till himlen riktas opp.
»De äro ynglingar och tärnor alla,
som uti deras oskuldsfägring falla;
af män och kvinnor tvingade till brott,
för hvilket de med döden plikta fätt
och deras kinder skölja sorgens tårar —
de lida här för det att jordens dårar
ha dem besegrat. Men ej långt från dem
det är till himlens ljufva, sköna hem.»
Och öfver detta allt en änglaskara
i luften sväfvar och för hvarje fara
bevarar dessa tills de bättrat sig
och se'n dem föra uppå himlens stig,
till centrum för det goda och det sanna,
och dessa änglar föra böner dit,
som bedjas här och hämta åter hit,
till kära vänner, de på jorden lämnat,
allt godt, som där de för dem alla ämnat
och hvarje gång en sådan bön hit för's —
den utaf alla dessa skaror hörs,
då blir det ljus och frid ibland dem alla,
som lida straff, tills Herren vill dem kalla

för själföfvalladt fel och uttänkt brott
som ångern vändt till endast sant och godt.»

Ängelen, modern,
de framåt se,
där sol och stjärnor
emot dem le.

Uti en rymd af rosenfärgad himmel,
där synas själar ett oändligt vimmel,
de stiga uppåt, vidt omsvajade
af hvita kläder, lätt draperade,
och murgrönskransar ifrån deras hjässa
längs kroppen hänga. Ack, de äro dessa
som frälste från allt ondt, nu himlen nå
att där lycksalighet för evigt få.
Men intet enda barn hon bland dem finner
hur stark än hennes ömhet, kärlek brinner.

Och ännu, ännu
hon framåt vill
och hennes krafter
de räcka till.
Men ängeln lämnar
nu hennes hand.
»Gå ensam framåt
till Edens land!»

han säger: »Intet
att frukta finns.»
Han går. Hon honom
för evigt minns.

Och nu till paradiset kommer hon,
ty alltid, alltid finnes Edens zon,
så länge själar komma till i världen,
I andars land den finnes; blott på färden
i våra drömmars riken vi den se;
det är en härlig företeelse,
harmonisk och i färger skinande.
Där vimla själar. Vindar hvinande
igenom trakten, sända kärleken,
och själar födas oupphörligt se'n,
ty, då de blomsterdofter vinden blandar,
den gifver lif åt större, smärre andar
och träden dallra, blomstren dallra, häfva,
beständigt dallra, själar ur dem sväfva,
hvarenda som ur trädet, blomman kom,
till skumna jorden genast födes om.

Och rymden klarnar
allt mer och mer;
den trötta modern
går framåt, ber.

Hon till en port nu kommer; solar lysa
invid den uti många färger; frysa
hon börjar; åter hon i feber är
af ångest — slutet porten är hon ser.
Men, — hur det skedde, — vet hon ej, men finner
sig inom den uppå ett fält. Ej brinner
där något ljus, som lyser hennes stig,
af genombruten alabaster. Vig
som barnet, då det leker, fram hon vandrar
och inom sig hon fältets storlek klandrar,
ty röda stenar ömma hennes fot;
men fram hon vill, hvad än må komma mot.
I alabastern, som hon vandrar på,
ä' röda stenarna rubiner små
och iskall stigen är; men då hon märker
en port på afstånd, denna synen stärker
nu henne. Utaf ädelstenar prydt
står ett staket, att komma dit, på nytt
hon finner styrka, vill till målet hinna
till detta mål, där sköna solar brinna.
Hur hon igenom porten kommen är,
det vet hon ej — hon ser en trädgård här,
där, under frukters svall, de grenar digna; —
hon knäpper hämdren att sig själf välsigna,
ty, att hon målet nått, hon känner väl

att hennes barn är här, hon i sin själ
förnimmer; där en byggnad står, där pråla
i fönstren diamanter, hvilka stråla
sitt ljus i hela stora trädgården,
där höga träden skugga mäktigt den
och stjärnor lysa uti ändlös ether.
Till byggnaden, liksom utaf magneter
hon mäktigt och oemotståndligt dras
och dörren prydd är af smaragd, topas;
i spetsarna af fönsterbågen lyser
en stor opal i hvarje färg. Hon ryser
den stackars modern, dörren är ju stängd; —
uppå den, uti praktfull, större mängd,
dess spegel ses rubin, smaragd betäcka.
Hvem öppnar? Hvem skall hennes längtan släcka?

Nu öppnas den och fruktande hon går
in i en sal, där framför henne står
en flock af barn; en hvar af dem en stjärna
på pannan bär, och huru än hon gärna
vill se dem, stjärnan bländar henne så,
att hon ej känner någon af de små.
Och uti sken af färger mångahanda
det lyser där och sig i skimmer blanda.

Uppå en tron af guld, i purpur klädd,
en man där sitter och hon nalkas rädd
den gamle, vill med honom gärna tala;
hans blick är mild och kärleksfull. Hugsvala
den hennes ångest kan; hans anletsdrag
af majestätisk skönhet och behag.
I handen bär han, utaf guld en spira
och ädelstenar, pärlor dräkten sira.
En lärare för hela denna flock
af barn han är, han säger henne ock:
»Att hennes barn är lyckligt, det förblifver
blott hon åt Gud för evigt honom gifver,
ty här han lär att vara god och sann,
den lärdom man ej uppå jorden fann,
och stjärnan som han bär uppå sin panna
den bländar henne, att hon ej förstår
att honom igenkänna, ty det sanna
är det att moderskärlek allt förmår,
kan Gud beveka och kan därför vinna
uppå den makt som håller honom här,
och han till jorden härifrån försvinna
till sorg, bekymmer. »Har du honom kär,»
— den gamle säger, — »bed att han får vara
för alltid här, han är då utan fara.»

Den unga modern
i tårar brast;
han henne leder
med största hast
bort ifrån salen,
ber henne gå,
välsignar henne;
men till de små
hon vill nu åter
och till sitt bröst,
vill barnet trycka — —
Till hennes tröst.
han säger henne:
»Gå hem igen!
därhemma väntar
din bästa vän!

Gif honom kärlek!
han önskar det,
och då ditt hjärta
blir gladt och lätt.
Din son, till himlen,
dit kommer han.
Ej bättre hemvist
han finna kan.»

Då ser hon upp till himlen, Hvilken glans!
Ser sådant som på jorden aldrig fanns,
i ousäglig skönhet skimra, glittra —
där solar, stjärnor. Ej hon vill förbittra
sitt lif med sorgens smärta, med dess kval,
då hennes barn till himlen gjort sitt val.

Den unga modern
då hemåt går,
lycksalig är hon,
fast hon ej får
i famnen trycka
sin dyre son.
Hon vet, hans lycka
ej äger hon.

ORDET.

Du ett af tankens uttryck, ord,
du, mäktigaste på vår jord,
oss människor blifvit gifvet.
Till alla jordens länder vidt,
i mångfald, du har blifvit spridt
och deras allt har blifvit.

Du sändes hit från himlens sfär,
du kom allvarlig, helig ner
att oss det goda lära.
Med kärlek vi dig togo mot,
i hvarje hjärta slog du rot
och blef vårt ljus, vår ära.

Du ängel var, dämon du blef,
dit onda tankar snart sig dref,
du bort från Gud dig vände.
Du blef passioners lömska tolk;
till anarkism förledde folk
och hatets lågor tände.

Du lockade så skön och fal,
oss tjusande med falska tal,
och dina ord vi gömde;
och från en liten, lekfull älf
du växte till ett haf och Själ
den Gud, dig gaf oss, glömde.

Om du är ängel, om dämon,
du stammar dock från himlens zon
och i ditt ljus vi stråla,
om du till mycket ondt oss ledt,
du äfven snillet tankar gett,
ej färg, ej ton kan måla.

Lys, sköna ord i renhet så
att vi i mörker icke gå!
Ditt ljus du sändt kring världen!
Förkasta hvarje spår af svek!
I vantro, otro aldrig lek!
Tag änglar med på färden.

I hvarje hjärtats tanke brinn
i kärlek varm och smyg ock in
i filosofens panna
den *vishet*, att han till sin död
är *ovis*, om han ej oss bjöd
det goda blott och sanna.

När dikten i sin famn dig bär
och du i sköna toners här
till sångens himmel svingar,
i Thalias rika tempelgård,
låt änglar taga om dig vård,
dig gifva sina vingar.
